



Jaarplan activiteiten Archeologie in 2025

Dit jaarplan is vastgesteld door het CCvD op 11 december 2024
Dit jaarplan is bekrachtigd door het SIKB-bestuur op 10 april 2025

Versie: SIKB bestuur
Datum: 10 april 2025

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1 Missie, werkwijze en activiteiten SIKB	3
2 Trends in het werkveld archeologie 2025 - 2026	3
3 Scope werkveld archeologie SIKB en CCvD Archeologie	4
4 Terugblik op het jaar 2025	4
5 Programmalijnen archeologie 2025-2026	6
5 Jaarplan Archeologie 2025	7

Foto voorzijde: Archeologie Gemeente Alkmaar

1 Missie, werkwijze en activiteiten SIKB

In de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (verder te noemen SIKB) werken overheid en bedrijfsleven duurzaam samen aan kwaliteit van de praktijk van archeologie en bodem en de borging en ontwikkeling van kwaliteit en kennis daarover. SIKB is de netwerkorganisatie waar publieke en private partners die werkzaam zijn in de werkgebieden samenkomen. Die balans tussen de partners is een essentieel element in de centrale positie die SIKB in het netwerk inneemt. SIKB functioneert daarbij als interface en bruggenbouwer met als doel om in gezamenlijkheid tot duidelijke en werkbare afspraken te komen voor bodem en archeologie. SIKB biedt een effectieve mix van instrumenten voor de uitvoeringspraktijk. We staan middenin de sectoren die we bedienen en we bieden een betrouwbaar platform. SIKB is een platform voor overleg. We signaleren, duiden en monitoren ontwikkelingen, en zorgen voor actuele, passende, doelgerichte instrumenten, waar nodig in samenwerking met andere partners. We zorgen voor kennisborging, -doorwerking en ontwikkeling, gericht op de kwaliteit van de uitvoering.

Bij de activiteiten van SIKB staan de volgende uitgangspunten centraal:

- Aandacht voor ervaring en vakbekwaamheid;
- Uitwisselen van kennis en doorwerking van kennis naar de praktijk;
- Samen werken aan duidelijke werkafspraken, en
- Borging van kwaliteit.

Werken aan kwaliteitsverbetering is werken met mensen. Het vraagt om een goed samenwerkingsproces waarin alle belangen en relevante (praktijk)kennis worden betrokken. Bij het opstellen en beheren van kwaliteitsrichtlijnen (accreditatieschema's en beoordelingsrichtlijnen met bijbehorende protocollen) is het organiseren van deze processen de standaardwerkwijze van SIKB.

Kwaliteitsborging ontwikkelt zich voortdurend. Dit komt niet alleen voort uit wet- en regelgeving. Ook signalen uit het werkveld en soms de maatschappij nodigen uit tot verdieping en verbreding van de thema's waarin SIKB actief is.

Bij al deze werkzaamheden is samenwerking met andere partijen in het werkveld van groot belang. Samenwerking gebeurt onder meer op het vlak van SIKB datastandaarden voor de uitwisseling van digitale data in de domeinen Bodem, Water en Archeologie, inclusief het bevorderen van het gebruik van deze standaarden. Deze standaarden maken foutloze uitwisseling van digitale gegevens binnen de gehele keten (inzameling/verzamelen – verwerking – besluitvorming) mogelijk en bieden een belangrijke voorwaarde voor toekomstig (wetenschappelijk) vervolgonderzoek, maar ook instrumenten als de Algemene Standaard Boorbeschrijving (ASB) en Basisregistratie Ondergrond (BRO).

2 Trends in het werkveld archeologie 2025 - 2026

Het Centraal College van Deskundigen (CCvD) Archeologie wil het werkveld faciliteren met kennis en instrumenten die nodig zijn om adequaat in te spelen op de huidige wetgeving, maar ook op de maatschappelijke trends die relevant zijn voor de archeologie. Op dit moment zijn binnen de werkvelden en in het ruimtelijk domein onder meer de volgende trends aan de orde:

- Toenemend belang van digitaal werken vanwege informatisering van de samenleving;
- Aandacht voor inhoudelijke kwaliteit met bijzondere aandacht voor specialistisch onderzoek en prospectiearcheologie;
- Toenemende aandacht voor publieksparticipatie;
- Verduurzaming, klimaatverandering en -adaptatie, verdroging, biodiversiteit;
- Toenemende aandacht voor erfgoed op zee- en rivierbodems;
- *Science based* archeologie zoals Isotopenonderzoek, DNA onderzoek, computertoepassingen en inzet van instrumenten zoals inzet drones en 3D/4D technieken (oa E-RIHS/Vindhetverleden.nu);
- Meer nadruk op integraal en interdisciplinair werken: toenemende nadruk op afstemming tussen beleidsvelden bij besluitvorming over archeologie gerelateerde werkzaamheden, mede aangejaagd door de Omgevingswet en Omgevingsbesluiten;

3 Scope werkveld archeologie SIKB en CCvD Archeologie

Het werkveld archeologie binnen SIKB omvat momenteel de volgende thema's:

- Archeologisch veldwerk, specialistisch onderzoek en depotbeheer (land- en waterbodems);
- Bureauonderzoek en Programma van Eisen (land- en waterbodems)
- Vindhetverleden.nu – E-RIHS¹ (wel archeologie, maar valt buiten scope kwaliteitssysteem/besluitvorming CCvD)

Het CCvD Archeologie richt zich op de volgende doelgroepen: uitvoerende partijen, overheden, opdrachtgevers.

Het CCvD Archeologie zet de volgende instrumenten in om samen de kwaliteit van de uitvoering van archeologie en het (water-) bodembeheer te borgen en waar mogelijk te verbeteren:

- Kennisoverdracht (webinars, websites, publicaties, themabijeenkomsten, waar mogelijk in samenwerking met anderen);
- Duidelijke, op de praktijk gerichte werkafspraken via richtlijnen (protocolen, leidraden, handreikingen zowel digitaal als in analoge vorm);
- Borging van de werkafspraken (certificering, accreditatie);
- Borging van kennis, aansluiten bij kennisbehoefte (actorregistratie met verplichte nascholing);
- Ondersteuning en ondersteunende tools (helpdesk sessies, websites, pakbon).

4 Terugblik op het jaar 2024

Dit hoofdstuk geeft de *highlights* van door SIKB uitgevoerde werkzaamheden op het gebied van archeologie in 2024. Een meer gedetailleerd overzicht van de uitvoering van de activiteiten van het jaarplan 2024 is weergegeven in tabel 1.

¹ [European Infrastructure Heritage Science](#)

Instrumenten: Certificering en registratie van actoren

KNA & BRL SIKB 4000

In 2024 is verder gewerkt aan de **het verbeteren van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie** in samenwerking met de Regiegroep. In 2024 is gestart met een nieuwe veldraadpleging. Aan de hand van verkende casuïstiek is getracht meer grip te krijgen op knelpunten in het werken met de KNA door certificaathouders. Hierover zijn aparte overleggen georganiseerd en zijn knelpunten opgehaald. De regiegroep heeft een advies uitgebracht aan het CCvD Archeologie over hoe kennis over het systeem en bestel verbeterd kunnen worden en welke stappen gezet kunnen worden ter verbetering van de inhoudelijke kwaliteit. Ervaren knelpunten door bedrijven binnen het werken met de KNA (op tekstniveau) hebben geleid tot een Wijzigingsblad op de vigerende versie van de KNA.

In 2024 waren er binnen het **Actorregister** vooral helpdeskvragen en uitvoering van de regeling voor **alternatieve Master diploma's**. Er zijn vervolgstappen gezet binnen het ontwikkelen van de **ArcheoAgenda** met het aanbod aan nascholing en is een Plan van Aanpak gemaakt voor het instrument ArcheologieAcademie. Een vergelijkbaar instrument bestaat bij bodem onder de naam **BodemBreedacademie**.

In 2024 is als resultaat van eerdere rondetafelgesprekken over de positie van de bachelor (en direct daarmee samenhangend de master) in de KNA advies uitgebracht aan het CCvD Archeologie. Op basis hiervan zijn stappen gezet om een verkenner aan te trekken die advies uitbrengt over een op **competentiegericht systeem** voor actoren en zij-instromers (naast het bestaande Actorensysteem/actorregister).

In 2024 is een advies uitgebracht over de mogelijkheden van het 'sluiten van de KNA keten' voor de niet verplichte KNA protocollen. Met als aandachtspunt: de vraag of **verplicht certificeren van niet verplichte protocollen** (Programma van Eisen, Bureauonderzoek) een oplossing biedt voor betere kwaliteit en samenhang.

In 2024 is verder gewerkt aan het actualiseren van de **KNA leidraden Inventariserend veldonderzoek**: karterend booronderzoek en proefsleuvenonderzoek en is een start gemaakt met het ontwikkelen van een nieuwe leidraad voor **Verkenkend onderzoek**. Naar verwachting kunnen de eerstgenoemden in 2025 worden vrijgegeven voor gebruik.

In 2024 is de Leidraad Stenen Gebouwstructuren gereed gekomen. Aanleiding voor het schrijven van deze leidraad is de geconstateerde achteruitgang van de kwaliteit van het onderzoek naar stenen gebouwstructuren en daarmee de bruikbaarheid van de resultaten voor de vermeerdering van onze kennis daarover. Deze leidraad is tot stand gekomen met gulle bijdragen van het Convent van Gemeentelijk Archeologen en de RCE.

Digitaal werken

Het digitaal werken heeft vooral in het teken gestaan van het actueel houden via het CCvD Datastandaarden en de werkgroep 0102. Met de RCE is regelmatig afstemming geweest over de **ABR (Archeologische Basis Registratie)** en het actualiseren van de **Artefactenlijst**. Ook de aansluiting van gemeentelijke depots is en blijft actueel.

Kennis voor kunde

In 2024 organiseerde SIKB samen met de RCE drie **Kennisdialogen** over het toepassen van **natuurwetenschappelijk onderzoek** in de Archeologische Monumentenzorg (AMZ); thema's waren Voeding & Gezondheid en Dateren. Dit in het kader van het E-RIHS project Samen Kennis Maken en de digitale wegwijzer vindhetverleden.nu

In 2024 was de **KNA Gebruikersgroep** actief met vier bijeenkomsten.

In 2024 organiseerde **SIKB het jaarcongres** onder de titel '*Altijd in beweging*' met een breed en discipline overstijgend programma.

5 Programmalijnen archeologie 2025-2026

Het programma Archeologie richt zich in de komende jaren (2025-2026) op de volgende programmalijnen:

1. Kennisuitwisseling en doorwerking van kennis naar de praktijk;
2. Een effectief en actueel stelsel;
3. Effectiviteit van de instrumenten;
4. Bevorderen van digitaal werken.

Ad 1) Kennisuitwisseling en doorwerking van kennis naar de praktijk;

- Bevorderen van inhoudelijke (praktijk)kennis bij uitvoerenden (incl. PvE/BO opstellers);
- Frequenter en duidelijker communiceren en betrekken van gebruikers van het kwaliteitssysteem door actief worden van de KNA Gebruikersgroep;
- Permanente educatie gericht op de behoefte van alle KNA actoren;
- Organiseren van dialogen tussen (natuur)wetenschappelijk specialisten en archeologen (uitvoerend/beleid).

Ad 2) Een effectief en actueel stelsel

De activiteiten in deze programmalijn zijn gericht op het samenspel en samenwerking binnen het kwaliteitssorgsysteem en het bestel. De activiteiten in deze programmalijn hebben verder tot doel om te borgen dat de documenten en tools in de archeologie blijven voldoen aan de volgende criteria:

- Inhoudelijk actueel;
- Betrouwbaarheid van de analoge/digitale gegevens;
- Goede leesbaarheid en aantrekkelijk voor de gebruikers;
- KNA als basis voor proceskwaliteit en via de eisen aan actoren ook inhoudelijke kwaliteit/goede contractvorming/opdrachten.

Ad 3) Effectiviteit van de instrumenten voor alle betrokkenen

Binnen deze programmalijn worden activiteiten uitgevoerd gericht op:

- Doorlopend verbeteren van het kwaliteitssysteem;
- Vervolg op de evaluatie van het kwaliteitssysteem;
- Vervolg op uitkomsten van verkenningen (Ba/Ma, status van de protocollen)
- Faciliteren van de bevoegde overheid als eisensteller en toetser;

Ad 4) Programmalijn digitaal werken

- Informeren over digitaal werken in de archeologie;
- Het efficiënt en foutloos uitwisselen van digitale gegevens;
- Verder vormgeven van de digitale infrastructuur in de archeologie;
- Betrekken van specialisten;
- Betrouwbaarheid van digitale gegevens.

5 Jaarplan Archeologie 2025

De geplande activiteiten op het gebied van archeologie voor de vier geschetste programmalijnen zijn weergegeven in de onderstaande tabellen. Deze zijn op 11 december 2024 vastgesteld door het CCvD Archeologie.

Sommige projecten lopen door van 2024 naar 2025 en zijn daarmee niet nieuw.

Het CCvD heeft voor 2025 ingestemd met een aantal (nieuwe) projecten en activiteiten.

De met een * gemarkeerde activiteiten gaan (deels) ten laste van het projectbudget.

Tabel 1 Voorstel nieuwe en doorlopende activiteiten in 2025

Doorlopend 2024- 2025		
1	KNA/BRL - Wijziging op de KNA 4.2 - Verbeteren inhoudelijke kwaliteit (Initiatief verbeteren onderzoeksvragen & Synthese – Regionalisering) - Verbeteren kennis over rollen & verantwoordelijkheden (5 Factheets) - Deponeren (OCW initiatief) - Opvolging verbetering KNA (on hold in 2024)	Instrumentarium
2	Follow up Evaluatie certificering en Actorregister - Vervolg geven aan de thema's 'uitvoering door het CCvD' - Uitkomsten meenemen in verbeteracties KNA 5.0 (in samenhang met 5a in deze tabel) - Zie voor de volledigheid de Overzichtslijst knelpunten & acties met vastgestelde activiteiten. Voorgestelde activiteiten uit de lijst naast verbeteracties t.b.v. KNA 5.0 (de nummering correspondeert met de lijst):	Instrumentarium

	<i>In 2025 vinden de volgende vervolgacties plaats:</i> 5. Innovatie – informeren/factsheet innovatief werken?: Kansen/best practices voor innovatie, alternatieve methoden en technieken (in relatie met de KNA) 6. Ba/Ma vervolgactie na verkenning met advies (in samenhang met de KNA 5.0)	
3	Actualiseren KNA Leidraad Algemene Standaard Boorbeschrijving (ASB) - De actualisatie is in uitvoering voor TNO, in 2025 gereed met een openbare reactieronde.	Instrumentarium
4	Follow up onderzoek scholingsbehoefte onder KNA Actoren - Vervolgacties n.a.v. inventarisatie - Uitbreiden Actorregister met overzicht en ArcheoAgenda actueel aanbod - Eerste stappen Archeologieacademie (vergelijkbaar met BodembreedAcademie)	Instrumentarium
5	KNA Leidraden: - Leidraad Verkennend onderzoek - Leidraad Archeozoologisch onderzoek	Instrumentarium
6*	Handreiking/leidraad Omgaan met menselijke resten - Archeologisch onderzoek aan menselijke resten levert wetenschappelijk belangrijke informatie op over leven en dood in het verleden. In het omgaan met menselijke resten vormt ook het ethos van piëteit een belangrijk aandachtspunt– voor de archeologen zelf, voor het publiek, voor de opdrachtgever en voor de overheid. N.a.v. een rondetafelgesprek blijkt er behoefte te zijn aan een handreiking/leidraad die best practices geeft voor deze archeologische resten. - Gereed: 2025	Instrumentarium
7*	Verkenning Fysieke Bescherming in de KNA - Als uitkomst van gesprekken over de KNA 5.0 is ook de wens geuit om te verkennen hoe Fysiek Beschermen weer een plek zou kunnen krijgen binnen het Kwaliteitszorgsysteem. - Starten met een raadgevend overleg met gremia leidend tot een advies aan het CCvD	
8*	Handreiking Samenloop Archeologie en Ontploffbare Oorlogsreste(OO) - De bestaande handreiking dateert van 2014 en is sterk verouderd met name vanwege nieuwe wet- en regelgeving voor beide werkelden. De OO verenigingen (o.a. VOMES) hebben SIKB gevraagd de bestaande handreiking te actualiseren. In samenspraak met de oorspronkelijke auteur, de verenigingen OO (o.a. VOMES, VEO) en een nog samen te stellen klankbordgroep zal de handreiking een meer eigentijdse vorm krijgen en een geactualiseerde inhoud - Gereed: 2025	Instrumentarium

	Nieuwe initiatieven 2025	
9*	KNA Waarderingsystematiek - Actualiseren van eerder uitgevoerde verkenning (?) - Leidend tot een advies aan het CCvD	
10*	Ontwikkelen 6 Factsheets 1. Positie van het PvE 2. Rol bevoegd gezag 3. Specialistisch Onderzoek 4. Contractvorming in de archeologie (doelgroepen: CH, OG en BG) 5. Deponeren 6. Best practices (wat is er allemaal mogelijk, inspiratie, verwijzen) - Doel is stimuleren van kennis over rollen en bevoegdheden binnen het kwaliteitssysteem en verbeteren van zowel proceskwaliteit, besluitvorming als de inhoudelijke kwaliteit. - Zie ook deze tabel onder #1	
11	Ontwikkelen van onderzoeksvragen specialistisch onderzoek - Samen met/danwel door BAP/SAMPL een eerste overzicht te gaan maken van relevante onderzoeksvragen & operationalisering (o.a. technieken) - Dit overzicht is in de eerste fase generiek voor Nederland - Het is een bouwsteen voor het opvolgende initiatief dat een meer regionaal en synthetiserend karakter zal hebben (dit initiatief is ingebed in een groter kader "Regionalisering") - PM aanvraag via het Innovatieplatform & fonds - Zie ook deze tabel onder #1	
12	Evaluatie Toetsende Instellingen – Actorregister - SIKB zal in 2025 een evaluatie laten uitvoeren op de toets - toelating Actorregister.	
	Beëindigde activiteiten in 2024	
13	KNA Specificatie PS07 Referentiedocumenten - Op verzoek van het CCvD Archeologie is het verder ontwikkelen van de KNA Referentiedocumenten stilgelegd.	Instrumentarium

Tabel 2 Overzicht van nog niet afgeronde activiteiten			
	Titel	Aard	Status
1	Programmalijn digitaal werken		
	Zie onder 5.8		
2	Programmalijn Kennis voor kunde – kunde voor kennis		
2.1	KNA Leidraad Huisplattegronden Een praktische leidraad die als instrument gebruikt kan worden voor meer standaardisatie bij het onderzoeken van huisplattegronden in het veld en tijdens de uitwerking/rapportage. Auteurs: A. Huybers e.a. I.s.m. RCE (L. Theunissen, J. van Doesburg)	Instrumentarium/ bevorderen kennis	Voltooid in 2021 – eindredactie en publicatie in 2025
2.3	KNA Handreiking Waterbodems – UNESCO 2001 Het ministerie van OCW werkt aan de voorbereiding van de toetreding tot het 'Verdrag inzake de bescherming van het cultureel erfgoed onder water' van UNESCO uit 2001. Het doel van dit verdrag is een betere bescherming van cultureel erfgoed onder water in zowel eigen wateren als daarbuiten. Deze handreiking geeft invulling aan het verdrag via de KNA en is opgebouwd uit verschillende modules. Module 0 legt de samenhang uit tussen het archeologische proces en de civiele/nautische werkzaamheden die daar meestal mee samenhangen. Module 1 beschrijft het fysiek beschermen van de vindplaats en geeft richtlijnen voor het doen van een nul- en eindmeting. Module 2 zet uiteen hoe je tijdelijke in-situ-beschermingsmaatregelen treft tijdens een onderzoek, waarna Module 3 verder ingaat op de (langdurige) beschermingsmaatregelen na een onderzoek. Module 4 en 5 gaan over het betrekken van wetenschappelijke instellingen en publiek, en schetst daarvoor enkele scenario's. <i>Doelgroepen</i> Deze handreiking is primair geschreven als handvat en inspiratiedocument voor overheden in de rol van toezichthouder en initiatiefnemer, voor private initiatiefnemers en voor certificaathouders van archeologische onderzoek. De handreiking is niet		Publicatie in 2025

	geschreven voor het doen van archeologisch onderzoek. Zaken als veiligheid, de relatie met scheepvaart en reden voor civieltechnische werkzaamheden blijven daarmee buiten beschouwing. In de praktijk zullen vooral archeologen in opdracht van overheden gebruikmaken van deze richtlijn als zij zich bezighouden met het opstellen van eisen, het voorbereiden en het uitvoeren van onderzoek naar vindplaatsen onder water.		
--	---	--	--

Tabel 3 Overzicht van doorlopende activiteiten			
	Titel	Aard	Status
1	Programmalijn digitaal werken		
	Zie onder 5.8		
2	Programmalijn Kennis voor kunde – kunde voor kennis		
2.1	E-RIHS Samen kennis maken - Organiseren 3 kennisdialogen - Technisch ontwerp vindhetverleden.nl voltooid	Instrumentarium/ bevorderen kennis	Voltooid/vervolg
3	Programmalijn Effectiviteit van de instrumenten		
3.1	Vervolg op de evaluatie aan de hand van 4 thema's - Het CCvD heeft besloten over de vervolgacties Gerealiseerd in 2024: - Verkenning Ba/Ma - Start vervolg uitwerken competentiegericht systeem - ArcheoAgenda	Instrumentarium Bevorderen stelsel/draagvlak	Vervolg
4	Doorlopende initiatieven		
4.1	Commissie opleidingen/lijst erkende opleidingen	Instrumentarium	Doorlopend
4.2	Nieuwsbrief Ondertussen in de Archeologie	Bevorderen stelsel/draagvlak	Doorlopend
4.3	Jaarcongres met sessies archeologie en multidisciplinaire sessies	Bevorderen stelsel/draagvlak/netwerk	Doorlopend
4.4	Actorregistratie	Instrumentarium	Doorlopend
	Helpdesk en onderhoud/nascholing	Instrumentarium	Doorlopend
4.5	CCvD Archeologie		
	CCvD Vergaderingen (4 regulier, 1 extra)	Instrumentarium	Doorlopend

4.6	Overleg certificerende-toetsende instellingen		
	Harmonisatie-overleggen CI-TI (4 overleggen)	Instrumentarium	Doorlopend
4.7	KNA Gebruikersgroep		
	Gebruikersgroep overleggen (4 overleggen)	Instrumentarium	Doorlopend
4.8	SIKB 0102		
	Vaste technische werkgroep SIKB 0102	Instrumentarium	Doorlopend
	Begeleidingscommissie SIKB 0102	Instrumentarium	Doorlopend
5	<i>Overige activiteiten in 2024</i>		
5.1	Deelname Groot Reuvensoverleg (2x)	Bevorderen stelsel/draagvlak	
5.2	Deelname aan overleg OCW/Stelsel		
5.3	Deelname aan overleg Certificaathouders (NVAO)		